

อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ เดิมเป็นท้องที่ที่มีฐานะเป็นตำบล ขึ้นอยู่กับอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ประกาศจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอเมื่อปี พ.ศ.๒๔๘๑ โดยมีเขตการปกครอง ๑ ตำบล คือ ตำบลบ้านกรวด และต่อมาได้มี พระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นอำเภอเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๘ ประชากรส่วนใหญ่อพยพ มาจากหลายพื้นที่โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นผู้มีภาษาพูดเป็นภาษาลาว เป็นลักษณะการจัดตั้งหมู่บ้านแนวกันชนตามแนวชายแดน

ช่วงปี พ.ศ.๒๕๑๘ ประเทศไทยอยู่ระหว่างเหตุการณ์ที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกำลังทำสงครามกองโจรหรือสงครามประชาชนกับกำลังพลเรือน ตำรวจ ทหาร ของรัฐบาลไทยโดยกำลังฝ่าย คอมมิวนิสต์ไทยร่วมกับกัมพูชา (เขมรแดง) ได้เข้ามาก่อวินาศกรรมบ้านเรือนราษฎร วางกับระเบิดไว้ตามเส้นทางในหมู่บ้านหรือเส้นทางเข้าสู่พื้นที่ทำกินของราษฎร เพื่อสกัดกั้นการเข้าปราบปรามของกำลังฝ่ายรัฐบาลไทย มีการชุมนิยกำลังฝ่ายรัฐบาลไทยและราษฎรที่เป็นฝ่ายรัฐบาล เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยและราษฎรได้รับบาดเจ็บ ล้มตายเป็นจำนวนมากทางราชการไทยจึงได้ปรับสภาพหมู่บ้านขึ้นใหม่เป็นกลุ่มๆ ประมาณ ๑๐๐ หลังคาเรือน ฝึกราษฎรตามโครงการไทยอาสาป้องกันชาติ จัดตั้งเป็นหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา ใช้กำลังราษฎรเหล่านั้นผสมกับกำลังพลเรือน ตำรวจ ตำรวจตระเวนชายแดน ทหาร อาสาสมัครรักษาดินแดน(อส.) เข้าปราบปรามและตอบโต้การแทรกซึมบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์รวมทั้งยับยั้งการบุกรุกอธิปไตยของไทยจากฝ่ายเขมรแดง จนถึงประมาณปี พ.ศ.๒๕๒๕ เหตุการณ์ดังกล่าวจึงค่อยสงบลง และได้มีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ รวมทั้งได้มีการขยายเขตการปกครองจนถึงปัจจุบัน มีเขตการปกครองจำนวน ๙ ตำบล ๑๑๕ หมู่บ้าน ๘ เทศบาลตำบล และ ๓ องค์การบริหารส่วนตำบล

คำขวัญของอำเภอบ้านกรวด

เมืองโลหกรรมลือเลื่อง เครื่องเคลือบโบราณ ตำนานแหล่งหินตัด
ทิวทัศน์ช่องโอบกงามตา เชื้อนเมฆาเย็นสบาย ชายแดนพนมดงรัก

ที่ตั้ง

ที่ตั้งอำเภอบ้านกรวดตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดบุรีรัมย์ห่างจากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ ๖๖ กิโลเมตร เป็นอำเภอชายแดนมีอาณาเขตติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นระยะทางประมาณ ๒๖ กิโลเมตร มีแหล่งน้ำสำคัญหลายแห่ง เช่น เขื่อนห้วยเมฆา เขื่อนห้วยตาเขียว เขื่อนห้วยตะโก ห้วยเสว ห้วยลำชีซึ่งทั้งหมดมีต้นกำเนิดมาจากบริเวณเทือกเขาพนมดงรัก อำเภอบ้านกรวดมีเนื้อที่ประมาณ ๕๘๓ ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

- ทิศเหนือ** ติดต่อกับตำบลเขาคอกและตำบลหนองบอน อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
- ทิศใต้** ติดต่อกับอำเภออำปือล จังหวัดอุดรธานี ราชอาณาจักรกัมพูชา
- ทิศตะวันออก** ติดต่อกับอำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์
- ทิศตะวันตก** ติดต่อกับตำบลหนองแวงและตำบลตาจ่ง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

ด้านเศรษฐกิจ

ยางพารา มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๕๑,๖๙๗ ไร่ สามารถกรีดยางพาราได้ ๒๖,๔๘๓ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๒๘๘ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๕๓,๒๘๐ บาท

ข้าว มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๑๐๙,๔๔๑ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๓๘๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๔,๙๔๐ บาท

อ้อย มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๑๔,๙๑๔ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๙,๐๐๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๗,๒๐๐ บาท

มันสำปะหลัง มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๑๑,๘๐๖ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๔,๐๐๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๔,๐๐๐ บาท

ไม้ดอกไม้ประดับ มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๕๔๗ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๔๕,๐๐๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๑๘,๐๐๐ บาท

พืชผัก มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๓,๖๗๘ ไร่ เพาะปลูกจริง ๘๖๐ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๒,๐๐๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๑๐,๐๐๐ บาท

ผลไม้ มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๕๘๐ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๑,๕๐๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๑๘,๐๐๐ บาท

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๖๘๘ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่/ปี ๖๘๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๓,๒๖๔ บาท

ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๒๓๘ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่/ปี ๕ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๔,๐๐๐ บาท

ถั่วลิสง มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๘๖๐ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๓๒๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๔,๔๘๐ บาท

ปอแก้ว มีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ๓๖ ไร่ ปริมาณผลผลิต/ไร่ ๒๙๐ กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย/ไร่/ปี ๓,๔๘๐ บาท

พืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญที่สุดในพื้นที่อำเภอบ้านกรวด คือ ยางพารา แต่ในปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบ้านกรวดกำลังประสบปัญหาราคายางพาราตกต่ำ

ด้านการท่องเที่ยว

แหล่งหินตัด แหล่งกำเนิดอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านกรวด ๗ กิโลเมตร เป็นลานหินกว้างเกือบ ๓,๐๐๐ ไร่ริมชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชา มีร่องรอยการตัดหินเพื่อ นำไปสร้างปราสาทหินต่าง ๆ ในเขตอีสานใต้รวมทั้งปราสาทหินพนมรุ้ง และปราสาทหินเมืองต่ำ

เขื่อนห้วยเมฆา อยู่ที่บ้านสายตรี ๔ ตำบลหมู่ที่ ๗ ตำบลบึงเจริญ อำเภอบ้านกรวด อยู่ห่างจากตัวจังหวัดบุรีรัมย์ประมาณ ๗๐ กิโลเมตร เป็นเขื่อนที่รัฐบาลญี่ปุ่นให้ทุนสร้างเพื่อ แผ่นดินอีสานใต้เป็นแอ่งน้ำในหุบเขาที่น่าชมอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งสามารถชมความงามของประตูเปิดน้ำปล่อยน้ำลงลำรางรองรับ ส่งต่อสู่แผ่นดินเพื่อเกษตรกรรม บริเวณนี้จะพบหินทรายก้อนใหญ่สันนิษฐานว่าจะถูกนำไปสร้างปราสาทในเขตอีสานใต้ส่วนป่าห้วยเมฆาและสวนป่ายุคาลิปตส์ก็อยู่ในบริเวณนี้ด้วย

เตาเผาเครื่องเคลือบโบราณ

- ๑) เตาเผาตาเจียน ตั้งอยู่ที่ บ้านถนนน้อย หมู่ที่ ๑ ตำบลหินลาด ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านกรวด ประมาณ ๕ กิโลเมตร เป็นเตาเผาเครื่องเคลือบดินเผาของขอมโบราณ ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๖
- ๒) เตาเผาสวาย ตั้งอยู่บ้านโคกใหญ่หมู่ที่ ๔ ตำบลโนนเจริญ ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านกรวด ประมาณ ๗ กิโลเมตร จัดเป็นเตาเผาประเภท SLABKILN ก่อด้วยดินเหนียว มีช่องระบายความร้อนในแนวนอนหรือเฉียง ขึ้นใช้ผลิตภาชนะต่างๆ เช่น ไห พานแว่นฟ้า กระปุก คนโท สันนิษฐานว่าเตาเผาแห่งนี้เกิดขึ้นในศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๗

ช่องโอบก ตั้งอยู่บ้านสายโท ๑ ตำบลหมู่ที่ ๗ ตำบลปราสาท ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านกรวด ประมาณ ๑๖ กิโลเมตร ติดเขตราชอาณาจักรกัมพูชาเดิมเป็นสมรภูมิรบ ระหว่างทหารไทยกับกองกำลังต่างชาติ ปัจจุบันเป็นจุดชมวิวิวทิวทัศน์ ซึ่งมองเห็นพื้นที่ของ อำเภออำปิล จังหวัดอุดรธานี ประเทศกัมพูชา

ด้านการท่องเที่ยว(ต่อ)

ปราสาทละมทม

ปราสาทละมทม ตั้งอยู่ในเขต ตำบลเขาดินเหนียว ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านกรวด ประมาณ ๑๘ กิโลเมตร ลักษณะเป็นปรางค์หินขนาดเล็ก

ปราสาทใบแบก ตั้งอยู่บ้านสายโท ๕ ใต้ หมู่ที่ ๓ ตำบลจันทบเพชร ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านกรวดประมาณ ๑๔ กิโลเมตร ลักษณะเป็นปรางค์ก่อด้วยอิฐบนฐาน ศิลาแลง ยอดปรางค์เป็นหินทรายเสากรอบประตูทับหลังเป็นศิลาทราย กำแพงสร้างด้วยอิฐคล้ายทราย ภาพ สลักบนทับหลังเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ ลักษณะศิลปกรรมแบบปาปวนของกัมพูชา สันนิษฐานว่าสร้าง เมื่อสมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๖

แหล่งวัตถุโบราณวัดป่าพระสบาย ตั้งอยู่ที่บ้านบึงเก่า หมู่ที่ ๒ ตำบลบึงเจริญ ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านกรวด ประมาณ ๑๔ กิโลเมตร ซึ่งขุดพบ โครงกระดูกมนุษย์โบราณ เครื่องปั้นดินเผา อาวุธโบราณ เครื่องใช้ในครัวเรือน บางชิ้นอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ซึ่งสันนิษฐานว่ามีอายุประมาณ ๓,๐๐๐ ปี

ผิ้งร้อยรังบึงเจริญ เป็นผิ้งตามธรรมชาติที่ได้มารวมตัวกันเป็นกลุ่มประมาณร้อยรัง ณ ตำบลบ้านสายตรีพัฒนา หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบึงเจริญ เป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่น่าสนใจและน่าติดตาม เยี่ยมชม ปราบกฎการณดังกล่าวเริ่มมีมาตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยในช่วงแรกจะมีผิ้งปีละประมาณ ๒-๓ รัง และเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านจะมีประเพณีเก็บน้ำผิ้งปีละ ๒ ครั้ง คือ ในช่วงต้นเดือนมีนาคมและในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ (เมษายน) ของทุกปีโดยจะเก็บน้ำผิ้งในตอนกลางคืน ตั้งแต่ เวลา ๒๐.๐๐ น. เป็นต้นไป เพราะเกรงว่าจะเป็นอันตรายต่อราษฎรที่อาศัยบริเวณใกล้เคียง สำหรับในเดือน เมษายน วันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ จะเป็นการเก็บน้ำผิ้งครั้งใหญ่ ผิ้งร้อยรังบึงเจริญอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านกรวด ประมาณ ๘ กิโลเมตร ไปตามเส้นทางบ้านกรวด - ละหานทราย

ด้านการท่องเที่ยว(ต่อ)

จุดผ่อนปรนทางการค้าช่องสายตะกู ตั้งอยู่ในพื้นที่ ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด โดยมีการเปิดมาตั้งแต่วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๔ จนถึงปัจจุบัน และเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖ สภาความมั่นคงแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบ ให้ช่องสายตะกูยกฐานะเป็นจุดผ่อนปรนทางการค้าและทางจังหวัดได้มองเห็นความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวของจังหวัดบุรีรัมย์ จึงได้มีโครงการสร้างตลาดการค้าชายแดน ไทย-กัมพูชา บริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องสายตะกู ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด ขึ้นซึ่งพื้นที่ก่อสร้างดังกล่าวอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติตาพระยา มีพื้นที่ก่อสร้างประมาณ ๕๐๐ ไร่

การปกครองและการบริหาร

การปกครอง อำเภอบ้านกรวดแบ่งออกเป็น ๙ ตำบล ๑๑๕ หมู่บ้าน ดังนี้

๑. ตำบลหนองไม้งาม	ประกอบด้วย	๑๕	หมู่บ้าน
๒. ตำบลปราสาท	ประกอบด้วย	๑๓	หมู่บ้าน
๓. ตำบลหินลาด	ประกอบด้วย	๙	หมู่บ้าน
๔. ตำบลสายตะกู	ประกอบด้วย	๑๖	หมู่บ้าน
๕. ตำบลจันทบเพชร	ประกอบด้วย	๑๒	หมู่บ้าน
๖. ตำบลโนนเจริญ	ประกอบด้วย	๑๑	หมู่บ้าน
๗. ตำบลบ้านกรวด	ประกอบด้วย	๑๖	หมู่บ้าน
๘. ตำบลบึงเจริญ	ประกอบด้วย	๑๓	หมู่บ้าน
๙. ตำบลเขาดินเหนือ	ประกอบด้วย	๑๐	หมู่บ้าน

การปกครองและการบริหาร(ต่อ)

เทศบาลตำบล ๘ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล ๓ แห่ง (องค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด , องค์การบริหารส่วนตำบลสายตะกู และองค์การบริหารส่วนตำบลเขาดินเหนือ) มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น ๗๘,๕๔๓ คน

การบริหาร อำเภอบ้านกรวดมีส่วนราชการหน่วยงานตั้งอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมากและมีพื้นที่ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชาโดยมีส่วนราชการหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ดังนี้

๑. ที่ทำการปกครองอำเภอบ้านกรวด
๒. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านกรวด
๓. สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านกรวด
๔. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบ้านกรวด
๕. สำนักงานสัสดีอำเภอบ้านกรวด
๖. สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบ้านกรวด
๗. สำนักงานประมงอำเภอบ้านกรวด
๘. สำนักงานที่ดินอำเภอบ้านกรวด
๙. สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอบ้านกรวด
๑๐. สำนักงานสรรพากรอำเภอบ้านกรวด
๑๑. สำนักงานท้องถิ่นอำเภอบ้านกรวด
๑๒. สถานีตำรวจภูธรบ้านกรวด
๑๓. สถานีตำรวจภูธรโคกกระชาย
๑๔. สถานีตำรวจภูธรหนองไม้งาม
๑๕. สถานีตำรวจภูธรโนนเจริญ

การปกครองและการบริหาร(ต่อ)

หน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง ได้แก่

๑. ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบ้านกรวด
๒. โรงพยาบาลอำเภอบ้านกรวด
๓. สวนป่าอำเภอบ้านกรวด
๔. หมวดการทางบ้านกรวด
๕. นิคมสร้างตนเองบ้านกรวด

หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ได้แก่

๑. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาบ้านกรวด
๒. บริษัทไปรษณีย์จำกัด สาขาบ้านกรวด
๓. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอบ้านกรวด
๔. การประปาส่วนภูมิภาค อำเภอบ้านกรวด
๕. ธนาคารออมสิน สาขาบ้านกรวด
๖. สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางบ้านกรวด

หน่วยงานราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่

๑. เทศบาลตำบลบ้านกรวด
๒. เทศบาลตำบลตลาดนิคมปราสาท
๓. เทศบาลตำบลบ้านกรวดปัญญาวัดน์
๔. เทศบาลตำบลจันทบเพชร
๕. เทศบาลตำบลหนองไม้งาม
๖. เทศบาลตำบลปราสาท
๗. เทศบาลตำบลบึงเจริญ
๘. เทศบาลตำบลโนนเจริญ
๙. องค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด
๑๐. องค์การบริหารส่วนตำบลสายตะกู
๑๑. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาดินเหนือ